

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת משפטים - שקלים תשע"ג שנה ב' גליון 79
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון - 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: בחילול ה' העדות קודמת להודאה

קמא (עה) שלפי רב פטור ולשמואל חייב, אולם בבאו עדים ואחר כך הודה לכולי עלמא חייב. ואם כן הקב"ה שהוא עד מה מועיל שמתוודה ומודה על חטאו, הרי הוי כאילו באו עדים ואחר כך הודה, ולא מועילה התשובה.

וביאר, שהקב"ה אשר הוא מטיב לכל, כאשר הוא רואה שעתיד החוטא לשוב בתשובה שלימה, אין הוא דן אותו כפי מצבו כעת שהוא בעל חטא, אלא דן אותו כפי מעשיו אחר שעשה תשובה. וממילא הוי מודה בקנס ואחר כך באו עדים שלפי רב הוא פטור, ויועיל לו תשובה.

וזהו שאמר דוד המלך (תהילים כ"ה, ח'): "טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך", שהקב"ה הוא "טוב וישר" ולכן מאריך אפו ואינו דן את האדם מיד, "על כן יורה חטאים בדרך", לכן מועילה אמירת הוידוי כשיטת רב (ועי' בדברינו לפרשת כי תשא אות מ"ט).

והאר"י הקדוש פירש בדרך זו את הפסוק בתהילים (כ"ה, י"א): "וסלחת לעוונתי כי רב הוא". והיינו, שמבקשים אנו מבורא עולם שימחל לנו על חטאינו בגלל דברי רב, שפסק מודה בקנס ואחר כך באו עדים, פטור. ואמר על זה הרה"ק רבי שמעלקי מניקלשבורג זי"ע, לפרש בזה את הפסוק (בלק כ"ד, כ"ג) "אוי מי יחיה משומו אל", והיינו שמא הלכה כשמואל הפוסק שחייב.

בזה יבואר היטב חומרת עבירת חילול ה', כי כל דברינו הוא רק כאשר הקב"ה הוא העד, אשר מגודל חסדו מאריך אף ואינו מעיד על החוטא, ובאמירת הוידוי הוי מודה ואחר באו עדים, לא כן בחטא חילול ה', אשר הוא חטא ברבים, כאן

לא תחלל שם שני, שבת, תוך ב' ישר, א' ל א' נ' מ' ק' ד' ש' כ' ס'

מצינו כי התורה החמירה מאוד בחילול ה', וכדברי הגמרא ביומא (פו): ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש, ... עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחליו לו ... עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ... עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין ... אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולו תולין ומיתה ממרקת.

וצריך להבין מדוע כל כך חמורה עבירה שיש בה חילול ה' שלא מועילה לה תשובה, הרי הקב"ה "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל, בכל דור ודור, ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח". ומדוע בעבירה שיש בה חילול שמו יתברך, תופס הקב"ה את פלך הקנאה ואינו מוחל לבעל העבירה?

ויתכן לבאר זאת על פי מה שכתב הרמ"ע מפאנו בספרו עשרה מאמרות (מאמר חיקור הדין חלק א' פרק ג'), שביאר, שכל חיובו של האדם על חטאיו, הוא מטעם קנס, שהרי לא הזיק ופגם במלכותו יתברך שמו ח"ו, ואמר הכתוב (איוב ל"ה, ו'): "אם חטאת מה תפעל בו, ורבו פשעך מה תעשה לו", ולכך כשהאדם שב ומתוודה ומפרט את חטאיו, הרי הוא כמוודה בקנס שנפטר מחיובו.

ובספר משנת רבי אליעזר (פרשת בראשית בשם הגר"א ברוידא) הקשה, דהלוא הקב"ה הוא עד ובעל דין וקיימא לן מודה בקנס ואחר כך באו עדים, נחלקו בזה רב ושמואל בבבא

נעשים הסובבים עדים על חטאו, והם אינם ממתינים עם עדותם עד שיעשה תשובה, ולכך לא מועלת תשובה לחילול ה', כי דומה הוא לבאו עדים ואחר כך מודה בקנס, שלפי כולם חייב.

מאמר לפרשת שקלים

הגמרא במסכת מגילה (יג:) מביאה על הפסוק: "אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר כסף וגו'", אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. והיינו דתנן: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ע"כ.

וצריך להבין, מה החשש בשקילת השקלים של המן לאחשוורוש, עד שהיה צורך להקב"ה להקדים שקליהן של ישראל לשקליו של המן?

ויש לפרש בהקדם דברי קדשו של בעל הערבי נחל (תחילת פרשת כי תשא) בביאורו ענין מחצית השקל, ובתחילה מביא בשם המגיד ממעזריטש ז"ע שפירש את הפסוק (ויקרא א', ו') "והפשיט את העולה ונתח אתה לנתחיה", שדרך האדם שלא לראות את חסרונותיו ודי לו במעלה אחת שבו להסתיר את שאר החסרונות שלו, ועל ידי כך עלול להיכשל בגאווה. והעצה עבורו, שישגיח האדם בפרטות על כל אבר מאבריו אם קיים כל המצות התלויים באבר ההוא אז יראה שאין בו שום מעלה רק כולו חסרונות, וזהו "והפשיט את העולה", ר"ל כשירצה להפשיט מעצמו את הגאווה הנקראת "עולה" לשון עליה, אזי "ונתח אותה לנתחיה", ר"ל ישגיח עם כל אבר ואבר ממנו בפני עצמו אזי ימצא חסרונותיו.

ובזה מבאר הערבי נחל שכאשר מונים את ישראל, הרי שמביטים על כל יהודי ויהודי בצורה פרטנית ולא בצורה כוללת על כל ישראל ועל ידי כך מתגלה חסרונו של ישראל, ולכן נצטוו לתת מחצית השקל בשביל כופר נפש, יעו"ש כל דבריו באורכה.

ויש להוסיף על דבריו, שאין נתינת מחצית השקל משמשת לכפרה בלבד, אלא יש בה מעלה נוספת שמביאה לאחדותם של ישראל, וכמו שכתב האלשיך הקדוש (תורת משה כי תשא ל', יג) וז"ל: הנה על דבר שיעור מחצית השקל ולא שקל שלם ... ובשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי, שהוא

להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם. עכ"ל. ולכן כאשר מונים את ישראל ומציגים כל יהודי ויהודי באופן נפרד וניכר חסרונו, מיד נצטוו על מצות מחצית השקל המאחדת אותם ומסתירה את חסרונו.

ובזה יש לפרש את דברי הגמרא ביומא (כב:) שמקשה: כתוב "והיה מספר בני ישראל כחול הים" (הושע ב', א'), הרי שיש לעם ישראל מנין. ומאידך נאמר "אשר לא ימד ולא יספר" (שם). עונה הגמרא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ונתקשה החיד"א בספרו גאולת עולם ולכאורה, הגמרא בקידושין (מט:): אומרת, שהאומר לאישה התקדשי לי על מנת שאני צדיק גמור, והוא רשע, מקודשת, שמא הרהר תשובה בלב. הרי שבהרהור תשובה לבד נעשה לצדיק. ואם כן כאשר ישראל יהיו במצב שאינם עושים רצונו של מקום, ויהיה להם מנין מוגבל, וברגע אחד הרהרו תשובה בלבם ונעשו כולם צדיקים גמורים ועושים רצונו של מקום – איך ברגע אחד יתקיים בהם "אשר לא ימד ולא יספר" (עי' בדברינו לפרשת שמות אות ל"א)?

אולם לפי דרכינו יש לפרש, שכאשר ישראל עושים רצונו של מקום הרי שהקב"ה מביט על כלל ישראל כ"כלל" ולכן אין להם מספר כי כולם הם חטיבה אחת וממילא הקב"ה לא רואה את חסרונו, אולם כאשר אין עושים רצונו של מקום, מביט הקב"ה על כל אחד ואחד באופן נפרד ורואה בחסרונו ולכן יש להם "מספר".

בזה יתבארו היטב כוונת המן הרשע, ששקל עשרת אלפים ככר כסף, ורצה להראות בזה שישראל יש להם שווי ומחיר, כיון שאפשר לסופרם ולהעריך את שוויים, כי מביטים על כל יהודי ויהודי באופן נפרד וממילא מתגלה חסרונו ואפשר לקטרג עליהם. לכן הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו, הן בשביל שהשקלים ישמשו ככופר נפש לכפר על חסרונו שנתגלה עתה, והן שהשקלים מאחדים את כלל ישראל, שהקב"ה יביט עליהם כ"כלל" ועל ידי זה יוותרו חסרונותיהם, ובזה יתגברו על קטרונו של המן.

בספר שער יששכר (מאמר השקלים אות ה') כתב:
ומכאן סמך לשיחת העולם כי בשבת שקלים נמשך
שקלים, עשירות זהב וכסף רב לבני ישראל.